

Ed. **355. Tillaga til þingsályktunar** **[183. mál]**
um skólaskipan á framhaldsskólastigi.

Flm.: Helgi Seljan, Ragnar Arnalds.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta semja og leggja fyrir næsta reglulegt Alþing frumvarp að löggjöf um skólaskipan á framhaldsskólastigi. Megin-

tilgangur frumvarpsins verði að leggja grundvöll að samræmdum framhaldsskóla, þar sem kveðið sé skýrt á um verkaskiptingu og tengsl hinna ýmsu skóla og námsbrauta. Jafnframt þarf frumvarpið að vera stefnumótandi um hlutdeild ríkis og hugsanlegra mótaðila í stofnkostnaði, rekstri og stjórnun framhaldsskólanna.

Greinargerð.

Með tillögu þessari er lagt til að undirbúið verði frumvarp að löggjöf um meginskipulag náms á framhaldsskólastigi og verkaskiptingu skólanna með tilliti til námsþátta og námsbrauta. Þá er og gert ráð fyrir að frumvarpið kveði á um verkaskiptingu ríkisins og þeirra aðila í fræðsluumdæmunum, sem fara með mál-efni framhaldsskólanna.

Með lögum um skólakerfi (nr. 55 21. maí 1974) er kveðið á um skiptingu frumfræðslunnar í þrjú skólastig: 1) skyldunámsstig, 2) framhaldsskólastig og 3) háskólastig. Með setningu grunnskólaganna hefur þegar verið mörkuð stefna varðandi æskilega þróun fræðslunnar á skyldunámsstigi og er nú unnið að umfangsmiklum breytingum á námsefni og kennslutilhögun á þessu skólastigi. Grunnskólalögin hafa í för með sér verulegar breytingar á stöðu og hlutverki framhaldsskólanna og rökrétt framhald af setningu þeirra er því endurskipulagning og endurskoðun á skólaskipan og skólastarfi á framhaldsskólastigi. Enda þótt þegar sé hafinn undirbúningur að tilteknum breytingum á framhaldsskólakerfinu skortir enn nauðsynlega stefnumótun um heildarskipulag skólastarfsins. Meðan svo er háttað er þeirri hættu boðið heim að breytingar á starfsháttum einstakra skóla og námsbrauta verði meira og minna tilviljanakenndar og kunni fremur að torvelda en stuðla að mótun samræmds skólakerfis.

Þýðingarmikið atriði grunnskólaganna er lenging skólaskyldunnar um eitt ár, en það á m. a. að tryggja skýr tengsl grunntenntunar og framhaldsnáms. Rökrétt framhald þeirrar þróunar, sem taka mun allmörg ár að hrinda í framkvæmd, er að opna framhaldsskólana, þannig að sem flestir geti leitað þangað almennrar menntunar og starfsmenntunar eftir því sem hæfileikar og áhugasvið segja til um og með hliðsjón af atvinnuþróun í landinu.

Sú einhliða rækt, sem lögð hefur verið við undirbúning langskólanáms innan framhaldsskóla, einkum innan ramma laga um menntaskóla, er að mati flutningsmanna mjög óheillavænleg og hvorki þjóðarheild né einstaklingum til góðs, er til lengdar lætur. Í stað þess er nauðsynlegt að breikka grunn framhaldsmenntunar og jafna á alla lund þann aðstöðumun, sem nú ríkir milli menntaskóla annars vegar og iðnskóla og annarra sérskóla hins vegar.

Þess þarf vel að gæta að koma í veg fyrir blindgötur innan framhaldsskólastigsins, þannig að allir eigi þess kost að auka við menntun sína og starfsréttindi og leggja hindrunarlaust inn á nýjar námsbrautir síðar á ævinni í reglulegu skólánámi eða með stuðningi af fullorðinsfræðslu í öðru formi. Að slíkum sveigjanleika skólakerfis er nú unnið víða í grannlöndum okkar, og eflaust má margt læra af þeirri reynslu sem þar er fengin.

Þær áætlanir, sem þegar hafa verið gerðar um samræmt fjölbrautanám á nokkrum svæðum á landinu, eru að áliti flutningsmanna vísir að mótun þess heildarskipulags náms á framhaldsskólastigi sem hér um ræðir. Þar er m. a. gert ráð fyrir, að námsskrá skólastigsins verði samræmd af fræðsluyfirvöldum og námið byggt upp í formi eininga, þar sem ein taki við af annarri og unnt er að raða námseinungum saman á skilgreindum námsbrautum, sem nemandinn getur valið sér í samræmi við áhugasvið og getu. Veigamikill kostur slíks námsskipulags er sveigjanleiki, sem m. a. gerir nemendum kleift að ljúka námi með nokkrum réttindum eftir stutta skólagöngu, t. d. eitt til tvö ár, og auka síðar við án þess að byrja frá grunni. Slík skipan á í senn að geta lyft verkmenntun í landinu til meiri vegs en nú er til hagsbóta fyrir atvinnuþróun, og einstaklingarnir fá um leið

tækifæri til að reyna sig í starfi, áður en þeir lokast inni í mjög sérhæfðu eða löngu námi.

Þeirri endurskipan sem hér um ræðir er þó ekki stefnt gegn þeim sérskólum, sem fyrir eru í landinu, því að allir munu þeir geta gegnt mikilvægu hlutverki í tengslum við samræmt fjölbrautarnám, hver á sínu sviði og betur en nú er, þar sem þeir þurfa, auk sérkennslunnar, að sinna margháttaðri almennri undirstöðufræðslu.

Brýnt er, einnig vegna byggðasjónarmiða, að framhaldsnám eflist í landshlutunum, svo að jafnað verði það bil, sem óðum fer breikkandi milli þeirra og höfuðborgarsvæðisins varðandi námskosti og fjölbreytni í námsvali. Það er sjónarmið flutningsmanna, að endurskoðun sú, sem tillagan gerir ráð fyrir, sé ekki sist mikilvæg fyrir þróun framhaldsnáms úti um land og um leið atvinnuþróun landsbyggðarinnar. Einnig þar á samræmt fjölbrautarnám undir forustu „kjarnaskóla“ að geta orðið vegvisir, sem tryggi landsbyggðinni betri stöðu til að halda til jafns við höfuðborgarsvæðið um menntunarkosti, enda njóti slík uppbygging jafnræðis og helst forgangs um fjármögnun.

Að því ber að stefna, að allt nám á framhaldsskólastigi sitji við sama borð varðandi fjármögnun hins opinbera, ekki síður þær greinar er varða verkmenntun en bóknámið, enda er hefðbundin skipting í þá átt í senn óraunsæ og úrelt.

Eins og bent er á í tillögugreininni er óhjákvæmilegt að frumvarpið kveði skýrt á um, hver á að vera hlutur ríkisins og aðila í fræðsluumdæmunum í stofn- kostnaði, rekstri og stjórnun framhaldsskólanna. Flutningsmenn telja, að sú kostnaðarskipting, sem bundin er í heimildarlöggjöfinni um fjölbrautaskóla, sé óraunhæf og þarfnist endurskoðunar.